

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

EURITMIE

Clasele a III-a – a IV-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

București, 2016

NOTĂ DE PREZENTARE

Ca artă a mișcării, euritmia modernă exprimă prin forme de mișcare a corpului omenesc, în special a membrilor, coerența interioară, ce se manifestă în vorbire și muzică.

Făcând vizibil ceea ce în rostire și în muzică se exprimă sonor, euritmia este astfel „vorbire vizibilă” și „muzică vizibilă”, o artă ce n-a existat în trecut și care a fost creată în anul 1912 de către Rudolf Steiner.

Prin gesturi și mișcări ale membrilor superioare și ale corpului sunt redată în principal sunetele vorbirii și stările sufletești, tonurile, intervalele și armoniile muzicale.

Prin formele coregrafice parcurse individual sau configurate în grup sunt reprezentate elementele formale, conținuturile ideatice, sensul și structurile ce stau la baza creațiilor poetice și a compozițiilor muzicale. Componenta afectivă exprimată prin intonație și topică, tactul, ritmul și melodia pieselor muzicale se dezvăluie prin mișcarea în spațiu, forma devenind expresia artistică a acestor calități.

Atunci când se euritmizează un text poetic sau o lucrare muzicală, vorbirea și muzica acționează ordonator asupra constituției omenești.

Se câștigă agilitate și îndemânare nu numai în mișcarea propriu-zisă, ci și în împrejurări sociale. Prezența de spirit și reacția promptă se dezvoltă.

Ușurința, amplitudinea și expresivitatea artistică a mișcărilor permit euritmiei să fie folosită în educație ca o gimnastică însuflețită, străbătută de elementul artistic, dând copilului posibilitatea de a fi activ cu întreaga sa ființă aflată în devenire.

Prezența programă școlară pentru euritmie cuprinde competențe care sunt centrate pe formarea de capacități și atitudini esențiale în formarea personalității elevilor și asigură continuitate în progresul copiilor, de la o clasă la alta.

Orele de euritmie poetică pot alterna cu cele de euritmie muzicală sau pot fi tratate ambele aspecte în cadrul aceleiași ore. În predarea euritmiei este necesară prezența unui corepetitor.

Având în vedere că euritmia completează specificul pedagogiei Waldorf, pedagogie ce se bazează pe rezultatele cercetărilor antropologice ale lui Rudolf Steiner și pe actualizarea lor în cadrul Universității Libere pentru Științe de la Goetheanum, Dornach-Elveția, euritmia poate fi predată numai de către acele cadre didactice care au studii recunoscute de Universitatea Liberă pentru Științe de la Goetheanum, Dornach-Elveția.

Structura programei școlare include:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- propuneri pentru texte literare și pentru piese muzicale;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Euritmie* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea elementelor de euritmie poetică pentru dezvoltarea personalității
2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității
3. Realizarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Utilizarea elementelor de euritmie poetică pentru dezvoltarea personalității

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Redarea prin mișcare a ritmurilor din diferite texte poetice</p> <ul style="list-style-type: none"> • exerciții pentru diferențierea ritmurilor • redarea variației de ritm dintr-un text poetic 	<p>1.1. Redarea prin mișcare euritmică a aliterațiilor poetice</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor poezii românești cu aliterații • euritmizarea unor texte poetice cu aliterații traduse din limbile germanice
<p>1.2. Recunoașterea și redarea prin mișcare euritmică a vocalelor și consoanelor din texte literare vechi, Vechiul Testament, Geneza</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor texte literare vechi preponderent vocalice • euritmizarea unor texte literare vechi preponderent consonantice 	<p>1.2. Recunoașterea și redarea prin gesturi euritmice a sunetelor vorbirii</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor piese poetice folosind gesturile corespunzătoare sunetelor vorbirii • euritmizarea unor texte poetice cu caracter de dreptate și înțelepciune
<p>1.3. Exprimarea prin mișcare și ținută corporală a gesturilor și preocupărilor descrise în texte literare despre meșteșuguri</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor texte literare despre construcția casei • euritmizarea unor texte literare despre muncile agricole • euritmizarea unor texte literare despre meșteșuguri 	<p>1.3. Exprimarea prin mișcare și ținută corporală a întâmplărilor descrise în mitologia nordică și mitologia autohtonă</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor fragmente din poemele mitologice germane • euritmizarea unor fragmente din povestirile mitologice românești
<p>1.4. Redarea euritmică a motivelor „întrebare și răspuns” și „eu și tu”</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizarea formei spațiale euritmice pentru motivul „întrebare și răspuns” • realizarea formei spațiale euritmice pentru formele pronominale „eu”, „tu”, „noi” 	<p>1.4. Redarea euritmică a formelor euritmice spațiale pentru categoriile gramaticale: verb, substantiv, adjectiv</p> <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor texte literare cu accent pe mișcare • euritmizarea unor texte literare preponderent descriptive

2. Utilizarea elementelor de euritmie muzicală pentru dezvoltarea personalității

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
2.1. Redarea euritmă a intervalelor muzicale de cvintă și terță <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor piese muzicale simple	2.1. Redarea prin gesturi euritmice a primelor tonuri din gama do major <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor piese muzicală scrise în gama do major
2.2. Diferențierea prin mișcare a ritmurilor muzicale <ul style="list-style-type: none"> • jocuri de mișcare cu suport muzical preponderent ritmic și în tonalități majore	2.2. Redarea euritmă a dispoziției muzicale majore și minore <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor bucăți muzicale în tonalități majore și minore
2.3. Redarea prin mișcare euritmă a melodiei unor piese muzicale <ul style="list-style-type: none"> • urmărirea liniei melodice prin mișcarea euritmă a brațelor	2.3. Redarea euritmă a unei melodii folosind tempouri și nuanțe diferite <ul style="list-style-type: none"> • exerciții euritmice pentru intervalele exersate, cu variațiuni de ritm

3. Exprimarea mobilității, îndemânării și expresivității artistice în mișcare

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
3.1. Parcurgerea unui traseu cu forma șerpuită a lemniscatei cu intersecție <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de mers pe formă cu suport poetic sau/ și muzical	3.1. Parcurgerea formei geometrice de pătrat (laturi și diagonale) pe motivul căutării <ul style="list-style-type: none"> • exercițiul euritmă „Noi ne căutăm”
3.2. Realizarea alternanței între execuția accelerată și cea a reducerii tempoului <ul style="list-style-type: none"> • joc euritmă „Hampelmann”	3.2. Realizarea mișcărilor euritmice vocalice cu brațele și cu picioarele <ul style="list-style-type: none"> • exerciții de îndemânare cu suport poetic alert • exerciții de agilitate pentru redarea euritmă a vocalelor cu mâinile și cu picioarele
3.3. Realizarea mișcărilor euritmice cu amplitudine, ușurință și bucurie <ul style="list-style-type: none"> • euritmizarea unor piese muzicale sau/ și poetice cu motive vesele	3.3. Realizarea mișcărilor euritmice pe baza unei ținute corporale cultivate echilibrate <ul style="list-style-type: none"> • exerciții euritmice pentru dezvoltarea amplitudinii și siguranței mișcării brațelor • exerciții de coordonare a mișcărilor corpului, trunchiului, membrelor și controlul ținutei corporale

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ritmuri poetice ▪ Ritmuri muzicale ▪ Euritmizarea unor poezii despre natură, anotimpuri și sărbători ▪ Euritmizarea unor texte literare despre construcția casei, agricultură și meșteșuguri ▪ Euritmizarea unor texte literare din Vechiul testament ▪ Exerciții euritmice „eu și tu”, „întrebare și răspuns” ▪ Parcurgerea în mers a formelor geometrice elementare: triunghi, pătrat, cerc ▪ Parcurgerea în mers a formei de „spirală” pe motivul „întrebare și răspuns” ▪ Parcurgerea în mers a formei de lemniscată cu intersecție ▪ Mișcări euritmice arhetipale pentru vocale și consoane ▪ Mișcări euritmice pentru intervalele muzicale cvintă și terță 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poezii românești cu aliterații ▪ Traduceri din poezii nordice cu aliterații ▪ Forma geometrică de pătrat și variații sau metamorfoze ale acestei forme ▪ Euritmizarea unor fragmente poetice cu caracter de „sentență” ▪ Euritmizarea unor fragmente din poemele mitologice germane ▪ Euritmizarea unor fragmente din povestirile mitologice românești ▪ Exerciții euritmice pe melodii cu accentuarea intervalelor de terță majoră sau terță minoră ▪ Piese muzicale în tonalități majore și minore ▪ Gama do major

Propuneri pentru texte literare:

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ M. Eminescu - „Poezii” ▪ O. Cazimir - „Poezii” ▪ V. Alecsandri – „Poezii” ▪ G. Coșbuc – „Poezii” ▪ A. Crișan – „Drumul tăcerii” ▪ M. v. Heiden - „Zidarul” ▪ Traduceri din Hedwig Diestel – „Verse für die pädagogische Eurythmie” ▪ Texte și poezii despre diferite meserii ▪ Textul biblic al Genezei 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ M. Eminescu - „Poezii” ▪ V. Alecsandri – „Poezii” ▪ G. Coșbuc – „Poezii”, „Antologie sanscrită” ▪ V. Voiculescu – „Poezii” ▪ A. Crișan – „Drumul tăcerii” ▪ Traduceri din Hedwig Diestel – „Verse für die pädagogische Eurythmie” ▪ Legende istorice ▪ Mitologia nordică ▪ Mitologia autohtonă ▪ Poezii cu aliterații

Propuneri pentru piese muzicale:

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ J. Ph. Rameau - „Menuet” ▪ The Galway Piper - folclor irlandez ▪ Bon Voyage, Mr. Dumolet - cântec popular francez ▪ Alunelul - dans românesc ▪ Ruf - W. A. Mozart – Do major ▪ Allegro - W. A. Mozart ▪ Arabesque - F. Burgmüller ▪ Trocheu, Iambic, Anapest - G. Metaxa - „Euritmia pentru copii” ▪ K. Karow - „Ceasul” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dansuri românești ▪ Dansuri germane ▪ J. S. Bach - „Cât de frumos strălucește steaua de dimineață” (Do major) ▪ K. Karow - „Ceasul” ▪ L. Mozart - „Poloneză” (Notenbuch für Wolfgang) ▪ Jh. Ph. Kirnberger - „Menuet” ▪ B. Bartok - „Menuet”

SUGESTII METODOLOGICE

În clasa a III-a se va continua lucrul în formația cerc, iar în clasa a IV-a se părăsește orientarea spre centrul cercului și se lucrează în poziția frontală.

Se va lucra atât cu grupe mici, folosindu-se forme geometrice simple ca triunghiul și cercul, cât și cu grupe mari, folosindu-se forme mari cu intersecție. Euritmia pentru tonurile muzicale se face în „stând”.

Gesturile și mișcărilor euritmice vor fi învățate în continuare de elevi prin imitarea mișcărilor cadrului didactic.

Leția se desfășoară ținând cont de atmosfera specifică dată de conținutul părții narative a cursului principal, iar formele de mișcare și gesturile euritmice sunt adecvate caracterului imaginativ al acestuia.

În cadrul orelor se utilizează texte poetice, texte literare despre meșteșuguri, munci agricole, construcția casei și texte din Vechiul Testament.

Piese muzicale vor fi integrate în contextul unitar al lecției ca suport pentru părțile ritmico-melodice sau de sine stătătoare, în vederea redării mișcării euritmice a intervalelor muzicale de cvintă și terță.

Interpretarea pieselor muzicale va fi realizată de către corepetitor, iar rostirea textelor poetice și a povestirilor va fi realizată de profesorul de euritmie.

BIBLIOGRAFIE

Baditz Nora von, *Über die pädagogische Eurythmie für Unterrichtende*, Bund der Freien Waldorfschulen, 1991.

Bittrich Luci, *Musik für pädagogische Eurythmie*, Verlag Walter Keller, 1980.

Carlgrén Frans, Klingborg Arne, *Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 1994.

Dubach Annemarie, *Die Grundelemente der Eurythmie*, Verlag am Goetheanum, 1988.

Müller Hilde, *Lebendiger Eurythmie-Unterricht*, Verlag Ch. Möllmann, 2000.

Richter Tobias, *Sarcina pedagogică și obiectivele de învățământ ale unei școli libere Waldorf*, Ed. Triade, 2001.

Siegloch Magdalene, *Euritmie. O introducere*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Arta în misiunea ei cosmică*, Ed. Triade, 2004.

Steiner Rudolf, *Dezvoltarea sănătoasă a ființei umane. O introducere în pedagogia și didactica antroposofică*, Ed. Triade, 2001.

Steiner Rudolf, *Die Entstehung und Entwicklung der Eurythmie*, Rudolf Steiner Verlag, 1982.

Steiner Rudolf, *Metodica predării și condițiile de viață ale educării*, Ed. Triade, 1994.

***, *Configurarea învățământului din clasele I până într-a VIII-a la școlile Waldorf/ Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 2005.

***, *Erziehung durch Eurythmie*, Pädagogische Forschungsstelle beim Bund der Freien Waldorfschulen, 1982.